

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A szabálysértési jog és annak bírósági gyakorlata

Szerző:

dr. Csóka Anett

a Mosonmagyaróvári Járásbíróság bírósági titkára

Mosonmagyaróvár, 2024. szeptember 27.

I. Bevezetés

A szabálysértési jog rendkívül speciális része a jogrendszerünknek. Aki a jogász szakmára adja a fejét, az már találkozhat a szabálysértés joggal az egyetemi tanulmányai alatt, azonban jogáshallgatóként ezt csak érintőlegesen tanuljuk, vagy a büntetőjog keretén belül, vagy pedig valamilyen gyakorlati óra, szeminárium keretei között. Az egyetem elvégzése után a gyakorlati évek alatt is legfeljebb ügyvédi praxisban, vagy a bíróságon lehet találkozni a szabálysértési jog alkalmazásával, bár ez elég kis szelet a jogalkalmazásnak. A jogi szakvizsga tananyagát képezi a szabálysértési jog, azonban ez a büntetés végrehajtási joggal került egy témakörbe, így ott is csak érintőlegesen van jelen. A szakvizsga után ügyvédként foglalkozhatunk szabálysértési joggal, de feltehetőleg nem ez lesz az ügyvédi tevékenységünknek a fő profilja. A szabálysértési joggal a legbehatóbban a bíróságon, szabálysértési ügyszakba beosztott bírósági titkárok vagy esetlegesen - titkár hiányában - bírók foglalkoznak.

A jogszabályt el lehet olvasni, értelmezni lehet, viszont más az, amikor gyakorlatban alkalmazzuk és minden olyan részletszabályt ismerünk, ami a legmegfelelőbb alkalmazáshoz szükséges.

Szabálysértési ügyszakban tevékenykedő bírósági titkárként megpróbálom jelen írásomban bemutatni a szabálysértési jog bírósági alkalmazását. Kitérek arra is, hogy melyek azok az ügykörök, amelyek leggyakrabban előfordulnak a bíróságon, mi ezzel összefüggésben az alkalmazandó anyagi jogi, eljárásjogi és végrehajtási jogi normák könnyítve ezzel a szabálysértési jogban történő eligazodást.

Írásomat ajánlom leendő szakvizsgázóknak, mert jó támpont lehet a tanulásnál, illetve kezdő bírósági titkároknak, akik ebben az ügyszakban terveznek elhelyezkedni. Ajánlom továbbá ügyvédeknek, ügyvédjelölteknek, akiknek szintén hasznos lehet a bírói gyakorlat megismerése.

A publikáció mente nagyrészt igazodni fog a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs.tv.) szerkezetéhez, abból kiemelve a legfontosabb - bíróság által alkalmazott - szabályokat.

II. Elméleti bevezető

A szabálysértés vegyes jogi karakterű, két jogág határán elhelyezkedő joganyag. A bagatell- vagy másképpen „kisbűncselekményeknek” nevezett jogterület ugyanis mind a közigazgatási jog, mind a büntetőjog bizonyos elemeit magán viseli. A büntető (anyagi) jog fogalmi rendszerére és intézményeire (társadalomra veszélyesség, szándékosság, gondatlanság, kísérlet, büntethetőséget kizáró és megszüntető okok) épül az inkább a közigazgatási jog jellegzetességeit hordozó eljárási rend, illetve az alkalmazandó jog.¹ Ez az oka annak, hogy a jogintézmény kialakulása óta jelent (elsősorban elméleti) problémát a büntetőjoghoz, illetve közigazgatási joghoz való viszonyának tisztázása. Tudomásul véve azt, hogy nem eldöntendő (eldönthető) kérdésről van szó (ti., hogy a szabálysértés a büntetőjog, avagy a közigazgatási jog materiájába tartozik-e), célszerűnek látszik a jogintézmény alapját jelentő közigazgatási büntetőjog elméletének elfogadása.

Mára inkább a jogtárgysérelem minősége a meghatározó a közigazgatási büntetőjog meghatározásakor. A jogalkotó felelőssége annak eldöntése, hogy melyik (milyen súlyos) jogsértő magatartás az, amely a legsúlyosabb jogi értékítéletet, azaz a büntetőjogi büntetést vonja maga után, illetve melyek azok, amelyeket ugyan szankcionálni kell, de elegendő a közigazgatás keretei közötti joghátrány alkalmazása.

Tételes jogi szempontból azoknak a normáknak az összességét nevezzük így, amelyek a közigazgatási szervek hatáskörébe tartozó büntető (represszív) szankciók alkalmazásának a feltételeit határozzák meg.² Eljárási megközelítésben a közigazgatási büntetőhatalom a bírói útról a közigazgatásba „terelt” ún. szankcionáló igazságszolgáltatást jelenti. A közigazgatási büntetőhatalom gyakorlásának (napjainkban is tartó) expanziója főként két okra vezethető vissza. Egyrészt a büntetőbírói igazságszolgáltatás tehermentesítését célzó dekriminalizációra, továbbá arra a jogalkotói és jogalkalmazói felismerésre, hogy - bizonyos feltételek, illetve egyértelmű jogi szabályozás mellett - a közigazgatási szankcionálás gyorsabb, egyszerűbb és gyakran hatékonyabb a bírói útnál.

¹ Kincses Ildikó - Kántás Péter: A szabálysértési jog. KJK-KERSZÖV, Budapest, 2002, 15. o.

² Gyurita Erzsébet Rita (szerk.): Közigazgatási jog III. Universitas - Győr, Győr, 2008, 22. o.

Mindezek az elméleti alapok megmagyarázzák a közigazgatási büntetőjogból kialakuló, arra épülő szabálysértés ún. vegyesjogi (azaz tehát büntetőjogi és egyúttal közigazgatási jogi) karakterét.³

III. A szabálysértést szabályozó törvények

A 1960-as évek elejétől átfogó kodifikációs munkálatok indultak meg a hatalmasra duzzadt szabálysértési joganyag egységesítése, áttekinthetővé tétele érdekében, amelynek eredményeként született meg „A szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény”, illetve a 17/1968. (IV. 24.) Korm. rendelet az egyes szabálysértésekről. A törvény és végrehajtási rendelete rendszerbe foglalta a szabálysértés teljes normaanyagát: az általános részt, az eljárást, a végrehajtást és a különös részt. Az 1968. évi I. törvény megtartotta a jogintézmény önállóságát, ugyanakkor nem változtatott a szabálysértés vegyes (kriminális, illetve igazgatásellenes) jellegén, meghagyta a „pénzbüntetés-centrikus” szankciórendszert, de néhány tényállás esetén lehetővé (vagylagosan alkalmazhatóvá) tette az elzárást, meghagyta a vegyes közigazgatási fórumrendszert, amelyben - nóvumként - a községi tanácsok is kaptak szabálysértési hatósági jogkört, törvényi szintre emelte és egységesítette az eljárást, amely leginkább a vétségi eljáráson alapuló (egyszerűsített) büntetőeljárásra emlékeztetett.

A törvény legnagyobb hiányossága az volt, hogy nem adott lehetőséget a bírói felülvizsgálatra, jogorvoslatra. Minthogy az eljárás - a fent említettek szerint - a büntetőeljáráshoz hasonlítható (még akkor is, ha jó néhány, a hatósági eljárásban alkalmazott jogintézményt is hordoz), úgy is fogalmazhatunk, hogy a „nyomozói-vádlói” feladatokat, illetve a döntéshozatalt („ítélkezést”) anélkül helyezte el egy kézben (a szabálysértési hatóságnál), hogy a döntés bírói felülvizsgálatát lehetővé tette volna.⁴

A szabálysértési jog megújulását az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez (a továbbiakban: Egyezmény) való csatlakozásunk indította el. Az Egyezmény 6. cikkének 1. pontja fogalmazza meg a

³ Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez - Cserép Attila / Fábrián Adrián / Rózsás Eszter

⁴ Kincses Ildikó - Kántás Péter: A szabálysértési jog. KJK-KERSZÖV, Budapest, 2002, 18. o.

tisztességes (fair) eljáráshoz való jogot, amelynek lényege, hogy mindenkinek joga van arra, hogy - „polgári jogai és kötelezettségei tárgyában, illetve az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően” - ügyében független és pártatlan bíróság döntsön. Az Egyezmény ratifikációja 1993-ban azzal a fenntartással történt meg, hogy a Magyar Köztársaság a szabálysértési ügyekben nem tudja biztosítani - a 6. cikkben garantált - a bírói út lehetőségét.

A kodifikációs folyamat lényeges állomása volt a 63/1997. (XII. 12.) AB határozat, amely több vonatkozásban is megállapította a szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény alkotmányellenességét, egyúttal az érintett törvényhelyeket 1998. december 31-ével (pro futuro) hatályon kívül helyezte, és felhívta az Országgyűlést, hogy a szükséges törvényalkotást végezze el. A határozatban a testület kimondta egyrészt, hogy a törvény a bírói utat csak alkotmányellenesen szűk körben (bírói előtti jogorvoslattal csupán a meg nem fizetett pénzbírság elzárásra történő átváltoztatását elrendelő határozatot lehetett megtámadni) teszi lehetővé.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ez nem felel meg sem a jogállamiság követelményeinek, sem az Egyezményben foglalt „fair eljárás” elvének. Ehhez kapcsolódik a testületnek az a megállapítása, hogy szabálysértési eljárásban elzárás büntetés alkalmazására (akár átváltoztatás esetén is) csak bíróságnak van joga. Végül az Alkotmánybíróság kimondta, hogy a szabálysértési felelősség - függetlenül attól, hogy a tényállás kriminális jellegű vagy igazgatásellenes - szubjektív felelősségen alapuló szankciórendszer (egyfajta „bűnfelelősség”), azaz a természetes személy múltban elkövetett jogsértésére reagál, amelyben a felróhatóság alapján, a jogellenes cselekmény elkövetője vonható felelősségre.

Bár az Alkotmánybíróság a hivatkozott határozatában, az említett törvényhelyek hatályon kívül helyezésével, a határozat indokolásában lerakta egy új törvény alapjait, a jogalkotónak először abban az alapvető kérdésben kellett döntenie, hogy megőrzi-e a szabálysértési jogterület egységét, azaz legitimálja a közigazgatási büntetőjogot, vagy szétválasztja a két jogterületet, akként, hogy a kriminális jellegű cselekmények visszakerülnek a büntetőjogba (rekriminalizáció), így a közigazgatási jog pedig csak az igazgatásellenes cselekményeket szankcionálná. Ez utóbbi módszer mellett érvelők szerint ez a megoldás „tisztá helyzetet” teremtett volna, a büntetőjogi trichotómia visszaállításával pedig a (büntetőjogi) felelősség konzekvensebben érvényesülhetett volna.

Az Országgyűlés 1999. június 15-én fogadta el a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvényt (a továbbiakban: Sztv.), amely 2000. március 1-jén lépett hatályba. A törvény végrehajtási rendelete a 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet, amely a szabálysértési különös rész tényállásainak túlnyomó többségét tartalmazza. Az Sztv. legfontosabb újdonsága a bírói út igénybevételének lehetősége, azaz az Egyezményben foglalt „tisztesleges” eljáráshoz való elv érvényesülése. Amennyiben az eljárás alá vont személy nem ért egyet a szabálysértési (közigazgatási) határozattal, halasztó hatályú kifogást nyújthat be. Ennek alapján a szabálysértési hatóság a megtámadott döntését visszavonhatja, vagy a kifogást tevő javára módosíthatja. Ezek hiányában kerülhet az ügy a (helyi) bírósághoz, amely a döntést ténybelileg és jogilag felülvizsgálhatja, a határozatot hatályban tarthatja, megváltoztathatja, megsemmisítheti, viszont nem súlyosbíthatja. Az eljárás gyorsaságára és egyszerűsége hivatkozva a jogalkotó az egyfokozatú bírói „felülvizsgálat” mellett döntött. Rendkívüli jogorvoslatként perújítás áll rendelkezésre.

A legújabb szabálysértési törvény (a Szabs.tv.) koncepciója szerint a (korábbi) „szabályozás minőségében és terjedelmében egyaránt olyan mértékű módosításra szorul, hogy az már új törvény megalkotását teszi szükségessé.” A koncepció kidolgozói abból indultak ki, hogy az Sztv. eljárási rendje bonyolult és lassú, ez megnehezíti (hátráltatja) a felelősségre vonást, csökkentve ezzel a büntetések visszatartó erejét, valamint az állampolgárok jogkövetési hajlandóságát.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) szemléletében, tartalmában és szerkezetében is jelentősen eltér az Sztv.-től.⁵

IV. A jelenleg hatályos törvény

A fentiekben alapján tehát a jogalkotási folyamat eljutott a Szabs.tv. megalkotásához, melyet alkalmaznak a hatóságok és a bíróságok. A Szabs.tv. tartalmaz anyagi jog, eljárásjogi és végrehajtási

⁵ Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez - Cserép Attila / Fábrián Adrián / Rózsás Eszter

jogi szabályokat vegyesen. Az írásomban azokra a rendelkezésekre fókuszálok, amelyek a szabálysértési jogra speciálisan jellemzőek, kiemelve a jogág elkülönülését a büntetőjogtól. Sokan nevezik „kis” büntetőjognak a szabálysértési jogot, melyben sok igazság van, de azt azért le kell szögezni, hogy a szabálysértési jog egy jóval egyszerűbb, „sommás” eljárás, melynek az a célja, hogy a lehető legrövidebb időn belül befejeződjön. Ennek okán számos, az eljárást gyorsító rendelkezés került beépítésre a törvénybe. Látunk kell azonban azt is, hogy ez a „vegyes” jellegű törvény - lévén, hogy tartalmaz anyagi, eljárásjogi és végrehajtási szabályokat is - sok helyen hiányos, hézagos és nem ad minden helyzetre megoldást.

1. Általános szabályok

Az általános szabályok a szabálysértés fogalmának meghatározásával kezdődnek. A szabálysértés is úgy, mint a bűncselekmény veszélyes a társadalomra, valamilyen tevékenység elkövetésében vagy mulasztásban érhető tetten. Ha a bűncselekmény fogalmától kívánjuk elhatárolni, akkor azt érdemes kiemelni, hogy a szabálysértés kisebb fokban veszélyes a társadalomra, kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.⁶ A szabálysértés fogalmi elemei: a törvény általi szabálysértéssé minősítés (büntetni rendeltség), cselekmény (tevékenység vagy mulasztás) és társadalomra veszélyesség. E három feltételnek együttesen kell fennállnia ahhoz, hogy adott magatartást szabálysértésnek lehessen minősíteni. A feltételek bármelyikének hiánya esetén nem valósul meg szabálysértés.⁷

A szabálysértésért való felelősségről szóló rendelkezés és büntetőjogi fogalmakat tartalmaz, ezek szerint szabálysértés miatt az vonható felelősségre, akinek a cselekménye szándékos vagy gondatlan, kivéve, ha a szabálysértést meghatározó jogszabály csak a szándékos elkövetést bünteti. Erre kiváló példa a tulajdon elleni szabálysértések között szabályozott szándékos rongálás tényállása. A törvény rendelkezik arról is, hogy a szabálysértések felelősségre vonható a felbujtó vagy bűnsegéd, illetve ahol a törvény szabályozza ott a kísérlet miatt is van helye felelősségre vonásnak. Fontos szabályozás

⁶ Szabs. tv. 1.§ (1) és (2) bekezdése.

⁷ Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez - Cserép Attila / Fábíán Adrián / Rózsás Eszter

az, hogy nem állapítható meg szabálysértés, ha a tevékenység vagy a mulasztás bűncselekményt valósít meg, úgyszintén, ha a tevékenységre vagy mulasztásra törvény vagy kormányrendelet - az eljárási bírság kivételével - közigazgatási eljárásban kiszabható bírság alkalmazását rendeli el. Itt a bűncselekmény megvalósítása emelendő ki, tekintettel arra, hogy sok esetben fordul elő olyan ügy mely szabálysértésként indul, de az előkészítő eljárás során felmerül bűncselekmény elkövetésének gyanúja. Legtöbb esetben a tulajdon elleni szabálysértések vonatkozásában fordul ez elő, melyek kapcsolatosan a folytatólagos elkövetés, vagy az üzletszerűség, mint minősítő körülmény teszi az adott cselekményt bűncselekménnyé, nem pedig szabálysértési cselekménnyé.

Az elévülés szabályai eltérnek a büntetőjogban megszokott elévülési szabályoktól. Viszonylag egyszerű szabályról van szó, hiszen a törvény kimondja, hogy nincs helye felelősségre vonásnak, ha a szabálysértés elkövetése óta hat hónap eltelt. Az elévülés határidejének kezdő napja az a nap, amikor a szabálysértés tényállása megvalósul. A szabálysértés miatt az eljárás alá vont személy ellen a szabálysértési hatóság, a fegyelmi jogkör gyakorlója, az ügyészség és a bíróság által fogatosított eljárási cselekmények az elévülést félbeszakítják. A félbeszakítás napjával az elévülési idő újra kezdődik, azonban a cselekmény elkövetésétől számított két év elteltével nincs helye szabálysértési felelősségre vonásnak. Látható, hogy itt is van egy szubjektív határidő, a hat hónap. Ha ezen a határidő belül történik valamilyen cselekmény (pl: körözés, tanú meghallgatás stb.), akkor az elévülés megszakad, viszont ha eltelt a cselekmény elkövetésétől számított két év, akkor már egyáltalán nincs helye a felelősségre vonásnak, legyen az bármilyen szabálysértés. A büntetőeljárás viszonylatában a két év nem olyan túl sok idő, így észrevehető ezen a szabályon is, hogy a jogalkotónak az a célja, hogy ezek az eljárások minél hamarabb befejeződjenek.⁸ Az idő múlása, az elévülés a szabálysértésért viselt felelősséget megszünteti, ennek pedig az elméleti és gyakorlati okai, hogy hosszú idő utáni felelősségre vonás nem indokolt, méltánytalan, a bizonyítás szempontjából nehezebb, preventív hatása egyre kevesebb. A szabálysértési jog egyetlen szereplőjét sem lehet méltánytalanul hosszú időn keresztül bizonytalanságban tartani a felelősségre vonhatóságot illetően. Az elévülés nem más, mint az idő múlásához kötött kedvezmény. Könnyű belátni, hogy meghatározott idő elteltével már nem várható megfelelő visszatartó hatás a szankció alkalmazásától, ugyanakkor a társadalom büntetőigénye is elenyészik.⁹

⁸ Szabs. tv. 6.§ (1)-(6) bekezdés.

⁹ Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez - Cserép Attila / Fábrián Adrián / Rózsás Eszter

2. *A büntetések és intézkedések*

A büntetések és intézkedések rendszere hasonló a büntetőjogban ismert szankciórendszerhez, azonban jóval egyszerűbb, mint a büntető anyagi jogban. Három büntetés-fajtával dolgozik a szabálysértési jog: a szabálysértési elzárás, a közérdekű munka és a pénzbírság. Fontos rendelkezés az, hogy szabálysértési elzárás és közérdekű munka csak tárgyaláson szabható ki. De erre a későbbiekben majd kitérek. A szabálysértés miatt kiszabható intézkedések a járművezetéstől eltiltás, az elkobzás, a kitiltás és a figyelmeztetés.

A bírói gyakorlatban alkalmazott leggyakoribb büntetés a **pénzbírság**. Pénzbírság alatt értjük a helyszíni bírságot is, melyet tipikusan rendőrség, vagy a közterület-felügyelő szab ki. Ezt a büntetést tárgyalás mellőzésével is ki lehet szabni, ezért, ha a tényállás tisztázott, az eljárás alá vont személy, vagy sértett meghallgatására nincs szükség és az összes körülmény engedi, akkor a bíróság pénzbírságot szab ki. A pénzbírság legalacsonyabb összege - e törvény eltérő rendelkezése hiányában - hatezeröttszáz 6.500 forint, legmagasabb összege 200.000 forint, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések esetén 400.000 forint. Az összeghatárokat 2023. szeptember 1. napjával emelték jogszabályváltoztatás keretében. Korábban a kiszabható minimum 5.000 forint volt, a legmagasabb összeg 150.000 forint, míg szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések esetén 300.000 forint. A pénzbírság összegébe a pénzbírság alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt szabálysértési őrizet teljes idejét, valamint a pénzbírság alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt, négy órát meghaladó tartamú előállítás tartamát be kell számítani. A szabálysértési őrizet, valamint a négy órát meghaladó tartamú előállítás minden megkezdett órája helyébe 3.000 forint pénzbírságot kell beszámítani. A pénzbírsággal kapcsolatban meg kell említeni azt, hogy kiszabása esetén az eljárás alá vont személy megválthatja közérdekű munkával. Erről az eljárás alá vont személyt tájékoztatni kell a végzésben. A pénzbírság 6.500 forintonként 6 óra közérdekű munkával váltható meg. Közérdekű munkavégzés esetén az eljárás alá vont személynek a közérdekű munka végrehajtása érdekében a pénzbírság befizetésére rendelkezésre álló határidő lejártát követő 8. napig személyesen jelentkezhetsz az állami foglalkoztatási szervnél. A meg nem

fizetett pénzbírság közérdekű munkával történő megváltása esetén az eljárás alá vont személy köteles saját költségén a foglalkozás-egészségügyi alkalmasság igazolására.¹⁰

Közérdekű munka kiszabása esetén kiemelendő az, hogy közérdekű munka büntetés csak tárgyaláson szabható ki, és csak akkor, ha az eljárás alá vont személy hozzájárul közérdekű munka kiszabásához. Erről őt meg kell kérdezni a tárgyaláson, illetőleg már az előkészítő eljárás során is az eljáró hatóság is nyilatkoztatja erről. A közérdekű munka tartamát órákban kell meghatározni, legkisebb mértéke 6, legmagasabb mértéke 180 óra. A beszámítás szabályai éppen úgy, mint a pénz bírósnál alkalmazandó, vagyis a közérdekű munka alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt szabálysértési őrizet teljes idejét, valamint a közérdekű munka alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt, négy órát meghaladó tartamú előállítás tartamát be kell számítani. A szabálysértési őrizet, valamint a négy órát meghaladó tartamú előállítás minden megkezdett óráját egy óra tartamú közérdekű munkaként kell beszámítani.¹¹

A legsúlyosabb büntetés a szabálysértési jogban a **szabálysértési elzárás**. Az elzárás lényege ugyanaz, mint a bűncselekmény elkövetéséért kiszabható szabadságvesztés-büntetésnek, vagyis az elkövető megfosztása a szabadságtól, a helyváltoztatás jogától, a cselekvés szabadságától, abból a célból, hogy a büntetés nevelő hatást érjen el az elkövetőnél. Természetesen az is kétségtelen, hogy megtorló, büntető jellege is van az elzárásnak. Tekintve azt, hogy ez személyi szabadságot korlátozó és elvonó büntetés, szabálysértési elzárást csak bíróság, és csak tárgyaláson szabhat ki. A büntetőjoggal ellentétben a szabálysértési elzárás főszabály szerint nem függeszthető fel, csak fiatalkorú elkövető esetén. A szabálysértési elzárás legrövidebb tartama 1 nap, leghosszabb tartama 60 nap, halmozat, illetve ismételt elkövető esetén 90 nap. A beszámítás szabályai, ahogyan a pénzbírság és a közérdekű munkánál is rögzítésre került, itt is alkalmazandó, még pedig a szabálysértési elzárás tartamába a szabálysértési elzárás alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt szabálysértési őrizet teljes idejét, valamint a szabálysértési elzárás alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt, négy órát meghaladó tartamú előállítás tartamát be kell számítani. A szabálysértési őrizet, illetve a négy órát meghaladó tartamú előállítás minden megkezdett óráját egy óra tartamú szabálysértési elzárásként kell beszámítani. A szabálysértési elzárás büntetést kapcsán ki

¹⁰ Szabs tv. 11.§, 13.§ és 142.§ (1) bekezdés

¹¹ Szabs tv. 14.§,

kell térni arra, hogy meg nem fizetett pénzbírság, illetve le nem dolgozott közérdekű munka esetén szabálysértési elzárásra történő átváltoztatásra ad parancsot a törvény. Amennyiben az lejáratás alá vont személy a részére kiszabott pénzbírságot határidőben nem fizeti ki, úgy a bíróság 6.500 forintoként 1 nap szabálysértési elzárásra változtatja át a meg nem fizetett pénzbírságot. A közérdekű munka esetén ez úgy alakul, hogy 6 óránként kell egy napot számolni a szabálysértési elzárásra történő átváltoztatás során. Szabálysértési elzárás büntetés alkalmazására tehát 2 esetben kerülhet sor a szabálysértési jogban, az egyik amikor a bíróság szabálysértési elzárást szab ki valamilyen szabálysértés miatt, a másik eset amikor pénzbírság kerül kiszabásra vagy közérdekű munka persze és ezeknek nem teljesítése esetén átváltoztatást az adott büntetés (pénzbírság, közérdekű munka) szabálysértési elzárás. A szabálysértési elzárás kapcsán kiemelendő továbbá az, hogy a törvény rögzíti azokat az eseteket, amikor szabálysértési elzárás nem szabható ki. Ezek az esetek a következők:

- a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy, illetve napi rendszeres, életfenntartó vagy fekvőbeteg-ellátásban részesül,
- a várandósság tizenkettedik hetét elérő nő,
- tizennegyedik életévét be nem töltött gyermekét egyedül nevelő szülő, gyám,
- fogyatékos, vagy folyamatos ápolást, felügyeletet, gondozást igénylő hozzátartozójáról egyedül gondoskodik.

Ez a korlátozó szabály igaz akkor is, ha meg nem fizetett pénzbírság, vagy le nem dolgozott közérdekű munka esetén kell szabálysértési elzárásra átváltoztatni. Az előbbiekben már említettem, hogy a felfüggesztésre, csak fiatalok esetén van lehetőség különösen a fiatalok körülményeire és a cselekménye tárgyi súlyára figyelemmel, illetve, ha alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető. A próbaidő tartama 1 hónaptól 6 hónapig terjedhet, amit hónapokban kell meghatározni.¹²

Az intézkedések kapcsán érdemes kiemelni a **járművezetéstől eltiltást**, az **elkobzást**, illetve a **figyelmeztetést**. A járművezetéstől eltiltás és az elkobzás, mint intézkedés szabályai hasonlóak, mint a büntető anyagi jog. A bírói gyakorlatban járművezetéstől eltiltást engedély nélküli vezetés

¹² Szabs.tv. 9.§, 10.§, 12.§ 15.§ 27/A.§ (1) és (2) bekezdés.

szabálysértés elkövetésekor alkalmazunk, elkövetést pedig legtöbbször tulajdon elleni szabálysértések elkövetésekor. A figyelmeztetés, mint a legenyhébb intézkedés akkor alkalmazandó, amikor az elkövető személye, vagy az elkövetés körülményei olyanok, hogy akár a legkisebb összegű pénzbírság kiszabása is méltánytalan, vagy szükségtelen lenne. A figyelmeztetéssel a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság a rosszallását fejezi ki és felhívja az eljárás alá vont személyt arra, hogy a jövőben tartózkodjon szabálysértés elkövetésétől.¹³

3. A különleges rendelkezések

A különleges rendelkezések 3 részre oszthatók, a fiatalkorúakra, a katonákra vonatkozó rendelkezések és az értelmező rendelkezések. Ezekre különösebben nem térnek ki, ugyanúgy, mint a büntetőjogban itt is a fiatalkorúakra és a katonákra is vannak speciális rendelkezések. Ami az értelmező rendelkezéseket illeti, itt az emelendő ki, hogy az értelmező rendelkezések segítségül hívják a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (Btk.) lévő fogalmakat. Azokat külön a Szabs.tv. nem határozza meg, hanem átemeli a Btk.-ból.

4. Szabálysértési eljárás

A fentiekben bemutatott anyagi jogi szabályok a Szabs.tv. Első részében található. A Szabs.tv. Második része a Szabálysértési eljárásra vonatkozó szabályokat hozza, itt tehát az anyagi jog után megjelenik az eljárásjogi rész is. Az alapvető rendelkezések között a büntetőeljáráshoz hasonlóan találhatjuk az alkalmazandó jogszabályra vonatkozó rendelkezéseket, az officialitás elvét, az ártatlanság vélelmét és a bizonyítási teherrel kapcsolatos szabályokat, az önvádra kötelezés tilalmát, a védekezés jogát, a jogorvoslati jogosultságot és az anyanyelvhasználat jogát. Ezek mind a büntetőeljárásból átemelt fogalmak, melyek a szabálysértési jogban is garanciális szabályok.¹⁴

Szabálysértési eljárás során alapvetően a rendőrség, mint általános szabálysértési hatóság jár el, illetve bírósági hatáskörben elsőfokon a járásbíróságok. Helyszíni bírság kiszabására jogosultak

¹³ Szabs.tv. 16.§, 18.§, 20.§

¹⁴ Szabs.tv. 30.§-37.§

körében jelennek meg plusz hatóságok, mint például a NAV vagy a közterület-felügyelő, mezőőr, halászati őr stb.¹⁵

A hatásköri és illetékességi szabályok is rendkívül hasonlóak, mint a büntetőeljárásban, azzal, hogy az illetékesség itt is az elkövetés helyéhez kötődik alapvetően. A hatáskörrel kapcsolatosan annyit kiemelendő, hogy a bíróság hatáskörébe tartoznak a szabálysértési elzárással büntetendő szabálysértések elbírálása. Ezekben tehát első fokon a járásbíróság jár el, másodfokon pedig a törvényszék. A szabálysértési hatóság határozata ellen benyújtott kifogást pedig az ügyben érdemi határozatot hozó szabálysértési hatóság székhelye szerinti járásbíróság bírálja el.¹⁶

Az ügyész is megjelenik a szabálysértési eljárásban. Az ügyész ellenőrzi a szabálysértési hatóságok eljárásának és intézkedésének törvényességét, valamint törvényességi felügyeletet gyakorol a szabálysértési nyilvántartási rendszer felett. Megjelenik továbbá a perújítási eljárásban is, ahol az ügyész is benyújthat perújítási indítványt.¹⁷ Erről azonban a későbbiekben lesz szó.

A szabálysértési eljárásban résztvevő személyek köre nem annyira tág, mint a büntetőeljárásban. A szabálysértési eljárás „vádlottja” az eljárás alá vont személy. Vele szemben folyik az eljárás. Jogai és kötelezettségei hasonlóak, mint a vádlotté a büntetőeljárásban, ideértve a védelemhez való jogot, melyet itt nem védőnek hívunk, hanem az eljárás alá vont személy képviselőjének. Klasszikusan védői szerepet tölt be egyébként. Aki még jelen lehet az eljárásban az a sértett, ha olyan szabálysértésről van szó, melynek lehet sértettje, illetve a sértett képviselője. Az ő jogai és kötelezettségeik a hasonlóak, mint a büntetőeljárásban.¹⁸

A Szabs.tv. Második része számos eljárásjogi szabályt tartalmaz még éppen úgy, és hasonló módon szabályoz, mint a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.). A Szabs.tv. Harmadik része a végrehajtási szabályokról szól, a Negyedik rész a Szabálysértési Nyilvántartási rendszerről, míg az Ötödik rész az Egyes szabálysértésekről. Ezeket részletezni nem kívánom, hanem a következőkben

¹⁵ Szabs.tv. 38.§ és 39.§ alapján

¹⁶ Szabs.tv. 40-42.§.

¹⁷ Szabs.tv. 43.§ (1) bekezdés és 128.§ (1) bekezdés d)

¹⁸ Szabs.tv. 52-55.§.

bemutatom melyek azok az eljárás formák, amelyek a bíróságon megjelennek a szabálysértések vonatkozásában.

5. Szabálysértési jog alkalmazása a bíróságon

A fentiekben már utaltam arra, hogy a járásbíróság, illetve a törvényszék milyen esetekben jár el szabálysértések elbírálásában. Valójában három, plusz egy ügycsoport létezik, melynek körében a bíróság szabálysértést bírál el. Az egyik a szabálysértési elzárással büntetendő szabálysértések elbírálása (Sze. ügycsoport), a második a kifogások elbírálása (Szk. ügycsoport) és a harmadik a perújítások (Szpi. ügycsoport). A plusz egy ügycsoport a meg nem fizetett pénzbírság és a le nem dolgozott közérdekű munka szabálysértési elzárással történő átváltoztatása (Szpá. ügycsoport). Ezen ügycsoportban már nincs érdemi elbírálás, ez a végrehajtási eljárás része.

5.1. Szabálysértési elzárással büntetendő szabálysértések elbírálása (Sze. ügycsoport)

Az elzárással is büntethető szabálysértéseket a Szabs.tv. XXIII. Fejezet foglalja magában. Ezen kiemelt tényállások száma 18, és a büntetőjogi dekriminalizációs törekvéseknek köszönhetően növekvő tendenciájú. Ezek a következők:

- Magánlaksértés [Szabs. tv. 166. §]
- Önkényes beköltözés [Szabs. tv. 167. §]
- Távoltartó határozat szabályainak megszegése [Szabs. tv. 168. §]
- Kötelező tartózkodás szabályainak megszegése [Szabs. tv. 168/A. §]
- Rendzavarás [Szabs. tv. 169. §]
- Garázdaság [Szabs. tv. 170. §]
- Közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése [Szabs. tv. 171. §]
- Tiltott prostitúció [Szabs. tv. 172. §]
- Veszélyes fenyegetés [Szabs. tv. 173. §]
- Feloszlott egyesület tevékenységében való részvétel [Szabs. tv. 174. §]
- Valótlan bejelentés [Szabs. tv. 175. §]
- Hivatalos személy által elkövetett hamis statisztikai adatszolgáltatás [Szabs. tv. 175/A. §]
- Járművezetés az eltiltás tartama alatt [Szabs. tv. 176. §]

- A tulajdon elleni szabálysértés [Szabs. tv. 177. §]
- Közérdekű üzem működésének megzavarása [Szabs. tv. 177/A. §]
- Korlátozott robbanóanyag-prekurzorral kapcsolatos tevékenység folytatása az eltiltás hatálya alatt [Szabs. tv. 177/B. §]
- Jogosulatlan vadászat [Szabs. tv. 178. §]
- Tulajdonosi hozzájárulás nélküli építés [Szabs.tv. 178/A. §].

A szabálysértési eljárás feljelentéssel indul, mely legtöbbször rendőri feljelentés, például engedély nélküli vezetés szabálysértésének elkövetése miatt, illetve sértetti feljelentés például tulajdon elleni szabálysértés elkövetése miatt. A feljelentést egyébként bármely személy vagy szerv megteheti. A szóban tett feljelentést jegyzőkönyvbe kell foglalni, vagy arról feljegyzést kell készíteni. A magánindítvány intézménye a szabálysértési jogban is megjelenik, melynek megtételére 30 napos határidő van. Magánindítványra üldözendő szabálysértések: a magánlaksértés, tulajdon elleni szabálysértések esetén akkor, ha a sértett az elkövető hozzátartozója, illetve az iparjogvédelmi jogok megsértése szabálysértések.¹⁹

Abban az esetben, ha a feljelentés alkalmas az eljárás lefolytatására, vagyis nincs helye elutasításnak, az eljárás megszüntetésének, áttételnek stb., akkor a szabálysértési hatóság (jelen esetben a rendőrség) lefolytatja az előkészítő eljárást. Az előkészítő eljárás, vagy ha úgy tetszik a szabálysértési eljárásban végzett „nyomozás” célja, hogy a tényállás tisztázásra kerüljön és az ügy alkalmas legyen arra, hogy a bíróság azt elbírálja. A rendőrség az előkészítő eljárás keretén belül tehát tanúkat hallgathat ki, szakértői vélemény beszerzését rendelheti el, okiratokat kérhet be stb. Ezen feladatköre hasonló, mint a büntetőeljárás körében végzett nyomozóhatóságnak. Abban az esetben, ha az ügy alkalmas arra, hogy a bíróság elbírálja, úgy a szabálysértési hatóság az előkészítő eljárást lezárja és az ügyet beterjeszti a bíróság elé. A bíróság az ügyet a beérkezést követően megvizsgálja és az alábbiak szerint járhat el.

A bíróság saját hatáskörben bírálja el az elzárással is büntethető szabálysértéseket [Szabs. tv. XXIII. Fejezet], az Országgyűlés nemzetbiztonsággal foglalkozó állandó bizottsága ténymegállapító

¹⁹ Szabs.tv. 78-79.§, 166.§, 177.§. 238.§/A és 238/B.§.

vizsgálati tevékenységének akadályozása szabálysértést [Szabs. tv. 216/A. §], valamint az ismételt elkövetés miatt elzárással is fenyegetett szabálysértéseket [Szabs. tv. 23. § (1) bekezdés b) és d) pont]. Ezek elbírálásához két módot szabályoz a törvény: a meghallgatás nélküli eljárást, illetve a tárgyalás tartásával való eljárást.²⁰

Ha az előkészítő eljárás iratai alapján megállapítható, hogy a tényállás tisztázott és az eljárás alá vont személy vagy a tanú, sértett, szakértő meghallgatása nem szükséges, valamint a közvetítői eljárásra utalás feltételei nem állnak fenn, a bíróság határozatban büntetést szab ki, illetve önállóan vagy büntetés mellett intézkedést alkalmaz, továbbá rendelkezik a szabálysértési költség viseléséről, illetve az okozott kár megtérítéséről.²¹ Ilyenkor a bíróság tehát kizárólag az ügy iratai alapján dönt. Kiszabhat pénzbírságot, alkalmazhat intézkedést, rendelkezhet az okozott kár megtérítéséről és a szabálysértési költségek viseléséről, de hozhat felfüggesztő vagy megszüntető határozatot is. Felfüggesztő határozat egyébként a közvetítői eljárásra utaláskor hozandó, míg megszüntető határozatot akkor hoz a bíróság, ha megállapítja az iratok alapján, hogy például a cselekmény nem szabálysértés, vagy azt nem az eljárás alá vont személy követte el stb. A megszüntetésre vonatkozó szabályokat a Szabs.tv. 83.§-ban szabályozza. Garanciális jelentősége van annak a szabálynak, hogy tárgyalás nélkül, tehát az eljárás alá vont személy meghallgatása nélkül közérdekű munka és szabálysértési elzárás büntetés nem szabható ki.²² A bíróságnak a tárgyaláson kívüli határozat meghozatalára 15 napos határideje van. Ezen döntéssel szemben nincs helye fellebbezésnek, azonban az eljárás alá vont személy vagy képviselője annak kézhezvételétől számított 8 napon belül kérheti tárgyalás tartását. Ebben az esetben a bíróság tárgyalást tűz és akkor az eljárás tárgyalás tartásával való eljárásá alakul át. Amennyiben nem kéri tárgyalás tartását, úgy a bíróság döntése jogerőssé és végrehajthatóvá válik. A tárgyalás tartása iránti kérelem köti az eljárás alá vont személyt, azt azonban a tárgyalás megkezdéséig visszavonhatja, ebben az esetben úgy kell tekinteni, mintha nem terjesztett volna elő kérelmet. Ha pedig az eljárás alá vont személy a tárgyaláson nem jelenik meg és magát alapos okkal, előzetesen, illetve az akadály felmerültekor haladéktalanul nem menti ki, úgy kell

²⁰ Nagykomentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez - Cserép Attila / Fábíán Adrián / Rózsás Eszter

²¹ Szabs.tv. 118.§ (1) bekezdés

²² Nagykomentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez - Cserép Attila / Fábíán Adrián / Rózsás Eszter

tekinteni, mint aki a kérelmét visszavonta.²³ Ezen esetekben is a bíróság megállapítja a határozat jogerejét.

A másik eljárási forma a tárgyalás, mely alapulhat - az előbbieken alapján - az eljárás alá vont személy vagy képviselője kérelmén, vagy a bíróság hivatalból tűzhet tárgyalást. A bíróság a tárgyaláson lefolytatott bizonyítási eljárás alapján hoz határozatot, ennek alapján megállapíthatja az eljárás alá vont személy felelősségét és büntetést szabhat ki, vagy intézkedést alkalmazhat, rendelkezhet az okozott kárról, a szabálysértési költségről is, továbbá ha a feltételek fennállnak közvetítői eljárásra is utalhatja az ügyet, illetve megszüntető határozatot is hozhat.

Abban az esetben, ha a bíróság határozata jogerőssé válik, végrehajtásra megküldi az illetékes szabálysértési hatóságnak (rendőrség) az ügyet, aki gondoskodik a pénzbírság vagy a szabálysértési költség behajtásáról, ellenőrzi a közérdekű munka teljesítését, illetve intézkedik a szabálysértési elzárás foganatosításáról.

5.2. *A szabálysértési elzárásá történő átváltoztatás (Szpá. ügycsoport):*

A „plusz egy” ügycsoporttal folytatom az írásomat, melyet szándékosan az Sze. ügycsoport után mutatok be, mert szorosán kapcsolódik hozzá, azonban ez már a végrehajtási eljáráshoz tartozik.

Az Szpá. ügyek alapja egy jogerős határozat, melyet vagy a szabálysértési hatóság (rendőrség) hozott, vagy pedig a bíróság, illetve alapját képezheti helyszíni bírság kiszabására rendszeresített nyomtatvány is. Legtöbb esetben a pénzbírság vagy helyszíni bírság meg nem fizetése indikálja az eljárás megindítását, illetve kisebb számban a kiszabott közérdekű munka le nem dolgozásának is az az eredménye, hogy a bíróság átváltoztatja szabálysértési elzárásá.

A rendőrség pénzbírságot vagy helyszíni bírságot, a bíróság pénzbírságot és közérdekű munkát szab ki, mely határozati formát igényel. Ez a határozat jogerőre emelkedik és az elkövető határidőben nem fizeti meg a pénzbírságot/helyszíni bírságot vagy nem dolgozza le a közérdekű munkát. Korábban már írtam, hogy a végrehajtásért felelős szabálysértési hatóság (rendőrség) feladata ellenőrizni, hogy a

²³ Szabs.tv. 118.§ és 119.§

pénzbírság/helyszíni bíróság befizetésre, illetve a közérdekű munka teljesítésre került-e. A pénzbírságokat rendőrségi számlaszámra kell befizetni - azt is, amelyet a bíróság szab ki -, így a rendőrség tudja nyomon követni, hogy ezek az összegek beérkeztek-e. Amennyiben a rendőrség, mint szabálysértési hatóság észleli, hogy határidőben nem került megfizetésre a pénzbírság/helyszíni bíróság, illetve a közérdekű munka nem került ledolgozásra, úgy indítványozza a járásbíróság előtt a meg nem fizetett pénzbírság/helyszíni bíróság, illetve a le nem dolgozott közérdekű munka szabálysértési elzárásá történő átváltoztatását.

Már említettem, hogy ez az eljárás már a végrehajtási eljárások közé tartozik, azonban tekintve azt, hogy személyi szabadságot korlátozó, illetve elvonó büntetésről van szó, így erről csak a bíróság dönthet. A bíróságnak azonban korlátozott a jogköre figyelemmel arra, hogy végrehajtási eljárásról van szó. A bíróság megvizsgálja a végrehajtási eljárás törvényességét, és ha a végrehajtás során törvénysértés merült fel, a végrehajtó szervet a végrehajtási eljárás folytatására utasítja. Ha a bíróság a végrehajtási eljárás törvényességének vizsgálata során azt észleli, hogy a törvénysértés az alapeljárásban merült fel, a bíróság a szabálysértési hatóság által az alapügyben hozott határozatot hatályon kívül helyezi és a szabálysértési hatóságot új eljárásra, illetve új határozat meghozatalára kötelezi, a helyszíni bíróságot kiszabó szerv vagy személy által jogszabálysértően kiszabott helyszíni bíróságot hatályon kívül helyezi.²⁴

A bíróság az indítvány beérkezésétől számított 5 napon belül öt napon belül végzést hoz, amelyben közli az elkövetővel az átváltoztatás iránti indítvány tényét, egyúttal az önkéntes megfizetés teljesítése érdekében tájékoztathatja az elkövetőt az átváltoztatásra vonatkozó szabályokról és arról, hogy a meg nem fizetett bírságot hány nap szabálysértési elzárásra kell átváltoztatni, tájékoztathatja az elkövetőt arról, hogy mely esetekben nincs helye az átváltoztatásnak, felhívhatja az elkövetőt az esetleges átváltoztatást kizáró ok nyolc napon belül történő bejelentésére, felhívhatja az elkövetőt annak nyolc napon belül történő bejelentésére, hogy az ügyben tárgyalás tartását kéri-e, egyben figyelmezteti, hogy tárgyalás tartása iránti kérelem hiányában a bíróság az átváltoztatásról tárgyalás tartása nélkül határoz.²⁵

²⁴ Szabs.tv. 141.§ (13) bekezdés d) és e) pontja.

²⁵ Szabs.tv. 141.§ (9) bekezdés

Abban az esetben, ha az eljárás alá vont személy tárgyalás tartását nem indítványozza és a nem fizeti meg a pénzbírságot/helyszíni bírságot, úgy a bíróság átváltoztató végzést hoz, mellyel szemben jogorvoslatnak helye már nincsen.²⁶ Amennyiben az elkövető tárgyalás tartását indítványozza, úgy a bíróság tárgyalást tart, erre a szabálysértési tárgyalás szabályai irányadók azzal, hogy a bíróságnak az előbbieken írt korlátozott jogköre van, vagyis érdemben az elkövetett szabálysértést nem vizsgálhatja, csak az eljárás, illetve a végrehajtás törvényességét. A bíróságnak ezen eljárás lefolytatására 45 nap áll rendelkezésére a Szabs.tv. 141.§ (8) bekezdése szerint.

Ezen eljárás kapcsán érdemes röviden szólni a halasztás intézményéről. Sok elkövető az eljárás ezen szakaszában kér részletfizetést, vagy azt, hogy közérdekű munkával megválthassa a pénzbírságot/helyszíni bírságot. Fontos, hogy az eljárás ezen szakaszában ilyen már nem kérhető. Az egyetlen kedvezmény, ami adható a Szabs.tv. 140.§ -a alapján a halasztás. A szabálysértési elzárást kiszabó, illetve az átváltoztatásról rendelkező bíróság kérelemre, egészségi, családi vagy más fontos okból a szabálysértési elzárás, illetve a pénzbírság, a helyszíni bírság, valamint a közérdekű munka helyébe lépő szabálysértési elzárás végrehajtását egy alkalommal legfeljebb hat hónappal elhalaszthatja. A kérelem előterjesztésének a szabálysértési elzárás megkezdésére előírt időpontig van helye. Amennyiben a bíróság ezt engedélyez, úgy a szabálysértés elzárás foganatosítására ad halasztást, azonban ez idő alatt a meg nem fizetett pénzbírságot/helyszíni bírságot be lehet fizetni, így a későbbiekben az elzárást foganatosítani már nem lehet.

5.3. A kifogás elbírálása (Szk. ügycsoport):

Röviden szót ejtek a kifogás elbírálásáról, mely járásbíróság hatáskörébe tartozik. A Szabs.tv. XVI. Fejezete szabályozza ezt az eljárást. Az eljárás alapja egy szabálysértés elkövetése kapcsán hozott érdemi határozat, mellyel szemben a jogorvoslati lehetőség az, hogy az eljárás alá vont személy, vagy a képviselője a határozat közlésétől számított 8 napon belül kifogást nyújthat be. A kifogásban elő kell adni annak okát. A kifogásban egyértelműen meg kell jelölni, hogy a bíróság az ügyet tárgyaláson bírálja el. Amennyiben nem jelölik meg, úgy a bíróság tárgyaláson kívül határozhat. Ha a kifogásban olyan új tényt állítanak vagy olyan új bizonyítékra hivatkoznak, amelyet a szabálysértési hatóság a kifogással támadott határozat meghozatala során nem ismert, a szabálysértési hatóság ezen új tényre,

²⁶ Szabs.tv. 141.§ (8) bekezdés

illetve bizonyítékra figyelemmel a kifogás alapján a határozatát visszavonhatja, vagy az eljárás alá vont személy javára megváltoztathatja. Ezen határozat ellen szintén van helye újabb kifogásnak. Ha a szabálysértési hatóság a kifogással támadott határozatát nem változtatja meg, a kifogás hatósághoz történő beérkezését követő 8 - a bizonyítási eljárás lefolytatása esetén 15 - napon belül az iratokat a kifogás elbírálására megküldi a járásbírósnak.²⁷

A bíróság megvizsgálja a beérkezett ügyiratokat és ha megállapítja, hogy az ügy elintézhető, vagyis nincs helye például áttételnek, akkor dönt arról, hogy az ügyet tárgyaláson kívül, vagy tárgyaláson bírálja el. Erre a szabálysértési tárgyalás szabályai irányadóak. Ha a kifogásban nem kérték az ügy tárgyaláson történő elbírálását, a bíróság a kifogást 15 napon belül tárgyalás tartása nélkül, az iratok alapján bírálja el, feltéve, hogy az eljárás az iratok alapján lefolytatható.²⁸ A bíróság nem köteles tárgyalást tartani akkor sem, ha az iratok alapján azt állapítja meg, hogy a kifogás alapos és a bíróság döntése a kérelemben foglaltakkal megegyezik, vagy azt az elkövető javára meghaladja.²⁹ A bíróság tárgyaláson vagy tárgyaláson kívül határozatot hoz, melynek a sajátossága az, hogy ez ellen jogorvoslatnak helye nincs.³⁰ A bíróság ebben az esetben tehát egyfajta „másodfokú” fórumként jár el, hiszen felülvizsgálja a szabálysértési hatóság határozatát, majd dönt, mellyel szemben jogorvoslatnak helye nincs. A döntés három irányú lehet: hatályban tartja a szabálysértési hatóság határozatát, ha a kifogás alaptalan, vagy az eljárás alá vont személy javára megváltoztathatja, ha a kifogásban olyan új tényt állítanak vagy olyan új bizonyítékra hivatkoznak, amelyet a szabálysértési hatóság a kifogással támadott határozat meghozatala során nem ismert, vagy megváltoztatja, ha a szabálysértési hatóság jogszabályt helytelenül alkalmazott.³¹

5.4. A perújítás (Szpi ügycsoport)

Az utolsó ügycsoport, melyről szót kívánok ejteni az a perújítási eljárás. A Szabs.tv. csak a bírósági szakaszban jogerős szabálysértési ügyekben teszi lehetővé a perújítást, akkor tehát, ha az érintett valóban kimerítette az ügyben a bírói út által kínált lehetőséget. Perújításnak a Szabs.tv.-ben

²⁷ Szabs.tv. 105.§-106.§-a alapján

²⁸ Szabs.tv. 109.§

²⁹ Szabs.tv. 110.§ (1) bekezdés

³⁰ Szabs.tv. 116.§ (3) bekezdés

³¹ Szabs.tv. 116.§ (1) bekezdés

tételesen felsorolt okok és feltételek fennállása esetén van helye. A perújítás általában ténykérdésre vonatkozik, rendszerint az alapügyben megállapított tényállás megváltoztatására irányul, az alapügyben fel nem merült, vagy el nem bíralt bizonyítékok alapján. Eljárási szabálysértés miatt - ha azok nem vezettek érdemben is helytelen bírósági határozat meghozatalára - perújításnak nincs helye. Valamely anyagi jogszabály helytelen értelmezése miatt sincs helye perújításnak. A perújítás klasszikus felfogásban a büntető igazságszolgáltatás során a már jogerős, lezárt eljárásokban, döntésekben bekövetkezett súlyos, kirívó jogsértések orvoslására szolgál. Olyan jogsértésekről van szó, amelyek - bizonyos korlátozásokkal - felülírják az ügyek lezárásához fűződő társadalmi és egyéni érdeket. A perújítás tehát megtöri a jogerő joghatását, azaz megtámadhatatlanság, felülvizsgálhatatlanság elvét. Ennek az az elsődleges oka, hogy méltánytalan lenne az eljárás alá vont személlyel szemben, ha a jogerő beálltát követően napvilágra került bizonyos körülményekhez a jogalkotó nem kapcsolna bizonyos jogkövetkezményeket. A perújításnak viszont az okokon kívül van eljárás feltétele is: az alapügyben első- vagy másodfokon bíróság járt el.³²

A perújítási eljárás eseteit nem kívánom részletezni, az felsorolásra került a Szabs.tv.-ben, hasonló a szabályozást, mint a büntetőeljárásban. A gyakorlatból két példát emelek ki, amely szemlélteti a perújítási eljárás létjogosultságát a szabálysértési eljárások során.

Az egyik ilyen esetkör tipikusan, amikor a bíróság tulajdon elleni szabálysértést bírál el jogerősen, majd időközben kiderül, hogy az elkövető által elkövetett cselekmény bűncselekményt valósít meg. Erre példa, ha az elkövető több olyan szabálysértési értékhatár alá eső (50.000,- Ft) lopási cselekményt követ el rövid időn belül, melyeket megvizsgálva egyenként szabálysértésekként minősülhetnek, azonban ha a cselekmény folyamatosságát nézzük, illetve ha felmerül a rendszeres haszonszerzés gyanúja, vagyis üzletszerű az elkövetés akkor már megállapítható bűncselekmény elkövetése. Ebben az esetben az elkövető nem követett el szabálysértést, hiszen cselekménye bűncselekménynek minősül, így eljárásjogilag orvosolni szükséges a helyzetet és perújítás keretében a jogerőt fel kell oldani, majd a szabálysértési eljárást meg kell szüntetni. Ebben az esetben a perújítást indítványozó személy az ügyész.

³² Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez - Cserép Attila / Fábrián Adrián / Rózsás Eszter

A másik esetkör melyet példának hoznék az, amikor pénzbírság/helyszíni bírság/közérdekű munka szabálysértési elzárásá történő átváltoztatása iránt folyik az eljárás. Az eljárásban a bíróság felhívja az elkövetőt, hogy a tárgyalás tartása iránti kérelem előterjesztésére nyitva álló 8 napos határidő alatt jelentse be a bíróságnak, hogy van-e valamilyen kizáró ok (Szabs.tv. 10.§) a szabálysértési elzárás kapcsán. Ez tipikusan az eljárásban nem szokott megtörténni, így a bíróság a határidő letelte után - ha nem történik befizetés - dönt az átváltoztatásról. Ezt követően az elkövetők be szokták jelenteni, hogy egyedül nevelik a 14 év alatti gyermekeiket, vagy várandósak, vagy valamilyen fekvőbeteg ellátásban részesülnek. Ezek az okok kizárták teszi ugye a szabálysértési elzárást. Az ügyészség álláspontja szerint ezekben az ügyekben is perújítás szükséges, így ők indítványozzák is ebben az esetben a perújítási eljárást. Álláspontom szerint azonban ezt lehetséges lenne annyival orvosolni - tekintettel arra, hogy már végrehajtási eljárásban vagyunk -, hogy a bíróság végzéssel megállapítja azt, hogy a szabálysértési elzárás a Szabs.tv. 10.§-ban meghatározott valamely okból nem foganatosítható. Az ügyészségi és bírósági gyakorlat azonban nem ez.

V. Befejezés

A fentiekben bemutattam a szabálysértési eljárás egy kis szeletét, amely a bírói gyakorlatra koncentrált főleg. Láthatjuk, hogy a szabálysértések enyhébb elkövetési magatartások, mint a bűncselekmények és enyhébben is kerültek szankcionálásra. A szabálysértési eljárás egy „sommás” eljárás, a jogalkotó célja az volt, hogy ezek az eljárások minél hamarabb lefolytatásra kerüljenek, mely egyébként megvalósul a bírói gyakorlatot tekintve.

Irodalomjegyzék

1. Kincses Ildikó - Kántás Péter: A szabálysértési jog. KJK-KERSZÖV, Budapest, 2002, 15. o.
2. Gyurita Erzsébet Rita (szerk.): Közigazgatási jog III. Universitas - Győr, Győr, 2008, 22. o.
3. Nagykomentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez - Cserép Attila / Fábrián Adrián / Rózsás Eszter
4. A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs.tv.)
5. 2012. évi C. törvény - a Büntető Törvénykönyvről
6. 2017. évi XC. törvény - a büntetőeljárásról